ePublishing

Interdisciplinary Approaches to Education

Vol 2, No 3 (2025)

Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις στην Εκπαίδευση

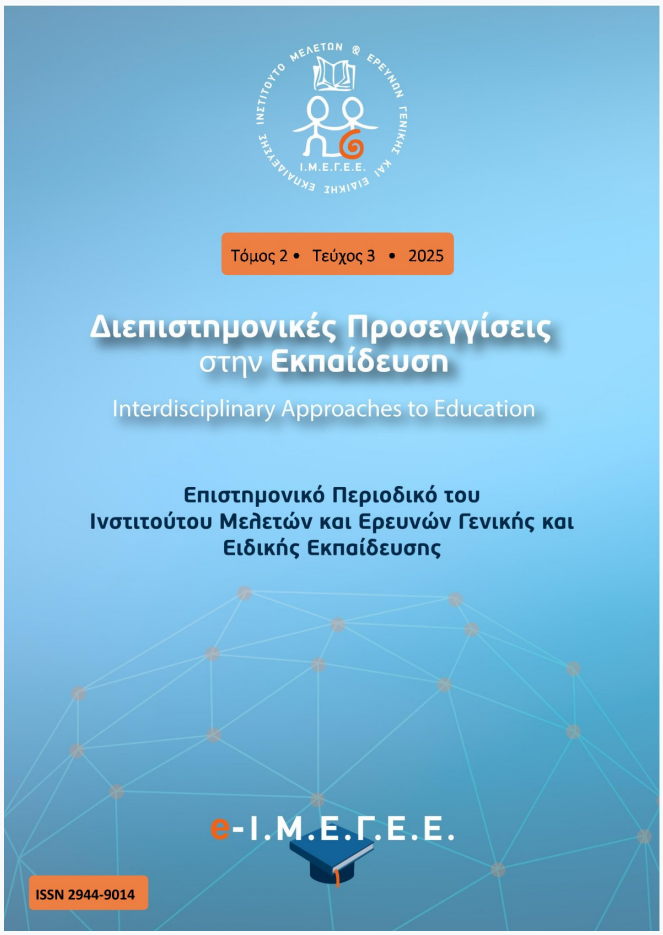

Τεχνητή Νοημοσύνη και Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση: Η Συμβολή των Κοινωνικών Λειτουργών στον Εξατομικευμένο Εκπαιδευτικό Σχεδιασμό

Στεργιανή Γκιαούρη, Σταυρούλα Κολοβού

doi: 10.12681/....41865

To cite this article:

Γκιαούρη Σ., & Κολοβού Σ. (2025). Τεχνητή Νοημοσύνη και Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση: Η Συμβολή των Κοινωνικών Λειτουργών στον Εξατομικευμένο Εκπαιδευτικό Σχεδιασμό. *Interdisciplinary Approaches to Education*, *2*(3). https://doi.org/10.12681/.41865

https://epublishing.ekt.gr | **e-Publisher:** EKT | **Downloaded at:** 24/01/2026 17:30:37

Τεχνητή Νοημοσύνη και Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση: Η Συμβολή των Κοινωνικών Λειτουργών στον Εξατομικευμένο Εκπαιδευτικό Σχεδιασμό

Στεργιανή Γκιαούρη[1] & Σταυρούλα Κολοβού[2]
[1]Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
sgiaouri@uowm.gr

[2] Σύμβουλος Εκπαίδευσης Κοινωνικών Λειτουργών (ΠΕ30)
pe30se@gmail.com

Περίληψη

Η Τεχνητή Νοημοσύνη (ΤΝ) μετασχηματίζει διαρκώς τις παιδαγωγικές και κοινωνικές πρακτικές, επηρεάζοντας ιδιαίτερα την υποστήριξη παιδιών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες (ΕΕΑ). Η εισαγωγή της ΤΝ στο σχεδιασμό Εξατομικευμένων Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων προκαλεί αισιοδοξία για την ακρίβεια και την αποτελεσματικότητα, αλλά και επιφυλάξεις για ηθικά, τεχνικά και ανθρωπιστικά ζητήματα. Η μελέτη αποσκοπεί στην αποτύπωση των απόψεων των κοινωνικών λειτουργών σχετικά με τη χρήση της ΤΝ στο πλαίσιο σχεδιασμού και υλοποίησης υποστηρικτικών και εκπαιδευτικών παρεμβάσεων για παιδιά με ΕΕΑ και τις οικογένειές τους. Δίνεται έμφαση στη διερεύνηση των προσδοκιών, των επιφυλάξεων και των θεσμικών/ηθικών αντιλήψεων των κοινωνικών λειτουργών για την αξιοποίηση της ΤΝ στη σχολική κοινωνική εργασία. Η έρευνα υιοθέτησε ποσοτική προσέγγιση με περιγραφικό σχεδιασμό, αξιοποιώντας ως εργαλείο ένα δομημένο ερωτηματολόγιο κλειστού τύπου. Στην έρευνα συμμετείχαν 100 κοινωνικοί/ές λειτουργοί που δραστηριοποιούνται σε σχολικές μονάδες και δομές ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε διαδικτυακά μέσω πλατφόρμας Google Forms, μεταξύ Απριλίου και Μαΐου 2025. Οι συμμετέχοντες/ουσες επιλέχθηκαν με δειγματοληψία ευκολίας. Αξιοποιήθηκε περιγραφική στατιστική ανάλυση. Οι συμμετέχοντες/ουσες αναγνώρισαν τα πλεονεκτήματα της ΤΝ, όπως η βελτίωση της διαγνωστικής ακρίβειας, η εξατομίκευση των παρεμβάσεων και η διευκόλυνση της διαχείρισης εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Ταυτόχρονα, εκφράστηκαν ανησυχίες για την προστασία προσωπικών δεδομένων, τις ηθικές προεκτάσεις, την επαγγελματική επάρκεια και τον κίνδυνο απανθρωποποίησης της σχέσης υποστήριξης. Η ΤΝ θεωρείται εργαλείο με σημαντικές δυνατότητες, υπό την προϋπόθεση ύπαρξης παιδαγωγικά ευαίσθητων ηθικών πλαισίων και θεσμικής κατοχύρωσης. Η συνεχής επιμόρφωση, η διαφάνεια στη χρήση και η τεχνολογία ως ενίσχυση – όχι υποκατάσταση – της ανθρώπινης σχέσης προβάλλουν ως κεντρικές προϋποθέσεις για τη βιώσιμη ενσωμάτωσή της στην κοινωνική εργασία με παιδιά με ΕΕΑ και οικογένειες.

Λέξεις-κλειδιά: τεχνητή νοημοσύνη, κοινωνική εργασία, ειδική αγωγή, εξατομικευμένος εκπαιδευτικός σχεδιασμός, ηθικές προκλήσεις

Artificial Intelligence and Special Education: The Contribution of Social Workers to Individualized Educational Planning

Stergiani Giaouri[1] & Stavroula Kolovou[2]
[1]Associate Professor, Department of Early Childhood Education, University of Western Macedonia
sgiaouri@uowm.gr

[2]Education Advisor for Social Workers (PE30)

pe30se@gmail.com

Abstract

Artificial Intelligence (AI) is continuously transforming pedagogical and social practices, significantly influencing the support provided to children with Special Educational Needs (SEN). The integration of AI into the design of Individualized Educational Programs (IEPs) generates optimism regarding accuracy and efficiency, while simultaneously raising concerns about ethical, technical, and humanitarian issues. This study aims to capture the perspectives of social workers regarding the use of AI in the planning and implementation of supportive and educational interventions for children with SEN and their families. Emphasis is placed on exploring the expectations, reservations, and institutional/ethical considerations of social workers concerning the utilization of AI in school social work. A quantitative approach with a descriptive research design was adopted, using a structured, closed-ended questionnaire as the data collection tool. The study involved 100 social workers employed in school units and special education structures across Greece. Data collection was conducted online via the Google Forms platform between April and May 2025. Participants were selected through convenience sampling. Descriptive statistical analysis was employed. Participants acknowledged several advantages of AI, including enhanced diagnostic accuracy, individualized interventions, and facilitation of educational program management. At the same time, concerns were raised about the protection of personal data, ethical implications, professional competence, and the risk of dehumanizing the support relationship. AI is viewed as a tool with significant potential, provided that its implementation is guided by pedagogically sensitive ethical frameworks and institutional safeguards. Ongoing professional training, transparency in usage, and a view of technology as an enhancement—rather than a replacement—of the human relationship emerge as central prerequisites for its sustainable integration into social work with children with SEN and their families.

Keywords: artificial intelligence, social work, special education, individualized educational planning, ethical challenges.

Εισαγωγή

Η Τεχνητή Νοημοσύνη (ΤΝ) αποτελεί έναν από τους ταχύτερα εξελισσόμενους και διατομεακά επιδραστικούς τομείς της σύγχρονης τεχνολογίας. Αν και οι πρώτες εφαρμογές της εμφανίστηκαν κυρίως στους κλάδους της βιομηχανίας, της επιχειρηματικότητας και της ανάλυσης δεδομένων, η ΤΝ έχει πλέον διεισδύσει σε καίριους κοινωνικούς τομείς, όπως η εκπαίδευση, η υγεία και η κοινωνική πρόνοια, μετασχηματίζοντας τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζονται, παρέχονται και αξιολογούνται οι υπηρεσίες υποστήριξης (Holmes & Bialik, 2019· OECD, 2021). Στο πλαίσιο της ψηφιακής μετάβασης και της τέταρτης βιομηχανικής επανάστασης, η ΤΝ εμφανίζεται ως ένα ισχυρό εργαλείο που μπορεί να συνδράμει στον εντοπισμό, την κατανόηση και την κάλυψη των εξατομικευμένων αναγκών παιδιών και οικογενειών, ιδιαίτερα σε πλαίσια όπου απαιτείται ολιστική και διεπιστημονική προσέγγιση, όπως αυτό της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (Brynjolfsson & McAfee, 2017).

Η χρήση δεδομένων για τη διαμόρφωση εξατομικευμένων παρεμβάσεων αναγνωρίζεται διεθνώς ως κρίσιμη στρατηγική στην υποστήριξη παιδιών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες (ΕΕΑ), ιδίως σε ενταξιακά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα (UNESCO, 2020). Η ΤΝ μπορεί να ενισχύσει ουσιαστικά το έργο των κοινωνικών λειτουργών, των εκπαιδευτικών και των διεπιστημονικών ομάδων μέσα από λειτουργίες όπως η ανάλυση μεγάλου όγκου δεδομένων για τον εντοπισμό προτύπων και κινδύνων, η πρόβλεψη αναγκών, η αυτόματη παραγωγή εξατομικευμένων σχεδίων παρέμβασης, καθώς και η υποστήριξη στη λήψη αποφάσεων και στη συνεργασία με γονείς και άλλους/ες επαγγελματίες (Luckin et al., 2016· Sahlberg, 2021).

Ωστόσο, η ενσωμάτωση της ΤΝ στον κοινωνικό και εκπαιδευτικό τομέα δεν στερείται προκλήσεων. Ζητήματα ηθικής, τεχνολογικής επάρκειας και θεσμικής ρύθμισης απασχολούν έντονα τη διεθνή κοινότητα. Ιδιαίτερα ανησυχητικές είναι οι επιπτώσεις στην ιδιωτικότητα και στην προστασία προσωπικών δεδομένων παιδιών και οικογενειών (Floridi et al., 2018), καθώς και ο κίνδυνος υπερεξάρτησης από αλγοριθμικά συστήματα που μπορεί να υποκαταστήσουν –αντί να ενισχύσουν– την ανθρώπινη κρίση, ενσυναίσθηση και επαγγελματική ευθύνη. Ειδικά στον χώρο της κοινωνικής φροντίδας, η αξία της διαπροσωπικής σχέσης, της εμπιστοσύνης και της ενσυναίσθησης παραμένει αδιαπραγμάτευτη (Eubanks, 2018· Li et al., 2023). Σε αυτό το πλαίσιο, η ΤΝ οφείλει να λειτουργεί συμπληρωματικά, ενδυναμώνοντας την ανθρώπινη παρέμβαση και όχι αντικαθιστώντας την.

Η παρούσα μελέτη στοχεύει στη διερεύνηση των απόψεων των κοινωνικών λειτουργών σχετικά με τις δυνατότητες, τις προκλήσεις και τις προσδοκίες που απορρέουν από τη χρήση ΤΝ στο σχεδιασμό εξατομικευμένων εκπαιδευτικών και κοινωνικών παρεμβάσεων για παιδιά με ΕΕΑ και τις οικογένειές τους. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι επαγγελματίες αντιλαμβάνονται την ενσωμάτωση της ΤΝ στην πράξη, στις ανάγκες επιμόρφωσης που ανακύπτουν, καθώς και στις προϋποθέσεις ηθικής, νομικής και θεσμικής λογοδοσίας. Η μελέτη φιλοδοξεί να συμβάλει στον επιστημονικό και επαγγελματικό διάλογο, διατυπώνοντας προτάσεις πολιτικής και πρακτικής που προωθούν τη διαφάνεια, τη συμπερίληψη και την τεχνολογική καινοτομία με επίκεντρο τον άνθρωπο.

Η Τεχνητή Νοημοσύνη στην Εκπαίδευση: Εξελίξεις και Δυνατότητες

Η Τεχνητή Νοημοσύνη (ΤΝ) αναδεικνύεται ως ένα δυναμικό παιδαγωγικό και τεχνολογικό εργαλείο, ικανό να ενισχύσει τόσο τη διδακτική όσο και τη διοικητική λειτουργία του σχολείου. Η εκρηκτική αύξηση των δημοσιεύσεων στο πεδίο της ΤΝ στην Εκπαίδευση (Artificial Intelligence in Education – AIEd), ιδιαίτερα μετά το 2020, σχετίζεται άμεσα με την ευρεία διάδοση και εφαρμογή προηγμένων συστημάτων όπως το ChatGPT (Chen et al., 2022).

Η ΤΝ διευκολύνει την παροχή εξατομικευμένων παρεμβάσεων, την αυτόματη αξιολόγηση, την άμεση ανατροφοδότηση και την πρόβλεψη μαθησιακής επίδοσης με βάση πολλαπλές μεταβλητές, γνωστικές και συναισθηματικές (Onyema et al., 2024· Wang, et al., 2024). Στην Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση (ΕΑΕ), η εφαρμογή της συμβάλλει στη διαφοροποίηση της διδασκαλίας και στη δημιουργία ασφαλών, προβλέψιμων μαθησιακών πλαισίων, ιδανικών για μαθητές/τριες με νευροαναπτυξιακές διαταραχές και μαθησιακές δυσκολίες (Drossinou Korea & Alexopoulos, 2024· Karsenti et al., 2017).

Η ΤΝ υποστηρίζει τους/τις εκπαιδευτικούς στην εκπόνηση ωρολογίων προγραμμάτων, στην αξιολόγηση γραπτών και στη λήψη εκπαιδευτικών αποφάσεων. Μέσω των αλγορίθμων, μπορεί να ανιχνεύει πρόωρα μαθησιακές δυσκολίες και να προτείνει στοχευμένες παρεμβάσεις (Chaudhry & Kazim, 2021·Wang et al., 2024). Επιπλέον, διευκολύνει την ομαδοποίηση μαθητών/τριών βάσει ψυχοκοινωνικών και μαθησιακών χαρακτηριστικών (Dagunduro et al., 2024· Harkins-Brown et al., 2025).

Η ΤΝ δεν περιορίζεται μόνο στο εκπαιδευτικό έργο. Αποτελεί επίσης εργαλείο ενίσχυσης της κοινωνικής εργασίας, προάγοντας τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων και την εξατομίκευση υποστηρικτικών παρεμβάσεων σε πολύπλοκα περιβάλλοντα, όπως η Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση (Holmes et al., 2021· Zawacki-Richter et al., 2019·UNESCO, 2023). Έξυπνα εκπαιδευτικά συστήματα, με δυνατότητα επεξεργασίας συμπεριφορικών και ακαδημαϊκών δεδομένων, συμβάλλουν στην έγκαιρη ανίχνευση δυσκολιών και στην πρόληψη της σχολικής αποτυχίας (Weng et al., 2024).

Παράλληλα, η ΤΝ ενισχύει την επικοινωνία με γονείς διαφορετικού πολιτισμικού υπόβαθρου, προσφέροντας μεταφραστικές λειτουργίες και εξατομικευμένο πληροφοριακό υλικό (Alfeir, 2024). Ωστόσο, η αξιοποίησή της συνοδεύεται από κρίσιμα ηθικά και θεσμικά ζητήματα. Η ανάγκη για διαφάνεια, λογοδοσία, επεξηγησιμότητα και προστασία δεδομένων είναι επιτακτική (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021· Floridi et al., 2018).

Στο πλαίσιο της ΕΑΕ, οι εφαρμογές ΤΝ πρέπει να βασίζονται σε ανθρωποκεντρική προσέγγιση και σε στενή συνεργασία μεταξύ τεχνολόγων και παιδαγωγών (Li et al., 2023·Luckin et al., 2016). Παράλληλα, υπογραμμίζεται η ανάγκη συνεχούς επιμόρφωσης των επαγγελματιών, καθώς η έλλειψη ψηφιακών δεξιοτήτων ή η ανεπαρκής κατανόηση των εργαλείων ΤΝ μπορεί να περιορίσει την αποτελεσματική εφαρμογή τους (OECD, 2021· Swargiary, 2024).

Τέλος, η ανάπτυξη συμμετοχικών, πολυεπίπεδων πλαισίων σχεδιασμού, με εμπλοκή τόσο των επαγγελματιών όσο και των χρηστών των υπηρεσιών, θεωρείται κρίσιμη για την κοινωνική αποδοχή και την επιτυχία των εφαρμογών ΤΝ στην εκπαίδευση και την κοινωνική φροντίδα (Boeskens & Meyer, 2025).

Ο Ρόλος του ChatGPT στον Σχεδιασμό Εξατομικευμένων Προγραμμάτων Εκπαιδευτικών (ΕΠΕ)

Τα Εξατομικευμένα Προγράμματα Εκπαίδευσης (ΕΠΕ) αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της εκπαιδευτικής πρακτικής στην Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση. Πρόκειται για δομημένα και προσωποποιημένα σχέδια παρέμβασης, τα οποία αποτυπώνουν τους εκπαιδευτικούς, γνωστικούς και ψυχοκοινωνικούς στόχους για κάθε μαθητή/τρια με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες (ΕΕΑ), λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες, τις δυνατότητες και τις ανάγκες του/της. Η εκπόνηση ενός ΕΠΕ απαιτεί συνεργασία μεταξύ διαφορετικών επαγγελματιών – εκπαιδευτικών, κοινωνικών λειτουργών, ψυχολόγων, λογοθεραπευτών/τριών – αλλά και ενεργή συμμετοχή της οικογένειας. Παράλληλα, αποτελεί εργαλείο αξιολόγησης και ανατροφοδότησης, το οποίο πρέπει να αναθεωρείται και να επικαιροποιείται σε τακτά χρονικά διαστήματα (Akçin, 2022· Al-Shammari & Hornby, 2019· Kelly et al., 2010 · UNESCO, 2020).

Η χρήση προηγμένων γλωσσικών μοντέλων όπως το ChatGPT προσφέρει δυνατότητες υποστήριξης και ενίσχυσης της διαδικασίας σχεδιασμού ΕΠΕ. Ειδικότερα, το ChatGPT μπορεί να συμβάλει στη συστηματοποίηση της στοχοθεσίας, την προεπιλογή παιδαγωγικών και κοινωνικών παρεμβάσεων και την παραγωγή εξατομικευμένου κειμένου για την τεκμηρίωση, τις εισηγήσεις και την επικοινωνία με οικογένειες και διεπιστημονικές ομάδες (Adiguzel et al., 2023·Onyema et al., 2024· Smith & Williams, 2021·Wang, et al., 2024). Για παράδειγμα, όταν ο/η κοινωνικός/ή λειτουργός καταγράφει συνοπτικά το προφίλ ενός/μιας μαθητή/τριας, το μοντέλο μπορεί να προτείνει ενδεικτικές πρακτικές παρέμβασης ή τρόπους διατύπωσης στόχων με βάση τεκμηριωμένες παιδαγωγικές προσεγγίσεις.

Επιπλέον, μέσω της επεξεργασίας φυσικής γλώσσας, το ChatGPT είναι σε θέση να προσαρμόζει τη φρασεολογία ανάλογα με το ακροατήριο (π.χ. σχολικό συμβούλιο, γονείς, διεύθυνση), ενισχύοντας έτσι τη διαλειτουργικότητα και επικοινωνιακή σαφήνεια μεταξύ επαγγελματιών και γονέων. Σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα, μπορεί επίσης να συνεισφέρει στην παραγωγή πολυγλωσσικού υλικού που καθιστά τα ΕΠΕ προσβάσιμα και κατανοητά στους γονείς, ενισχύοντας τη συμμετοχή τους.

Η βιβλιογραφία υπογραμμίζει ότι τέτοια εργαλεία δεν αντικαθιστούν τον επαγγελματία, αλλά μπορούν να λειτουργήσουν υποστηρικτικά και ενισχυτικά, υπό την προϋπόθεση ότι χρησιμοποιούνται με επιστημονική επάρκεια, παιδαγωγική κρίση και ηθική επίγνωση (Baidoo-Anu & Owusu Ansah, 2023· Drossinou Korea & Alexopoulos, 2024·Wang et al., 2024). Ειδικά στην ΕΑΕ, όπου η εξατομίκευση δεν είναι πολυτέλεια αλλά αναγκαιότητα, η ΤΝ μπορεί να προσφέρει σημαντική βοήθεια σε περιβάλλοντα με περιορισμένους πόρους ή αυξημένο αριθμό περιστατικών.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι κοινωνικοί/ές λειτουργοί, στο πλαίσιο των ΕΠΕ, έχουν τον ρόλο να καταγράφουν κοινωνικοοικονομικά και ψυχοσυναισθηματικά δεδομένα, να προτείνουν κοινωνικές παρεμβάσεις και να μεσολαβούν για την ενεργή συμμετοχή της οικογένειας. Με τη βοήθεια της ΤΝ, μπορούν να παρακολουθούν δείκτες κινδύνου αποκλεισμού, να εντοπίζουν μοτίβα επαναλαμβανόμενων αναγκών και να βελτιώνουν τη στοχοθεσία και αξιολόγηση των παρεμβάσεων.

Συνεπώς, το ChatGPT μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στη διαμόρφωση συνεκτικών και τεκμηριωμένων Εξατομικευμένων Προγραμμάτων Εκπαίδευσης (ΕΠΕ), προσφέροντας εργαλεία που διευκολύνουν την εξοικονόμηση χρόνου για τους επαγγελματίες, τη βελτίωση της τεκμηρίωσης και της στοχοθεσίας, την ενίσχυση της συμμετοχής των γονέων και την αποτελεσματικότερη συνεργασία εντός της διεπιστημονικής ομάδας.

Ο Ρόλος του/της Κοινωνικού/ής Λειτουργού στην ΕΑΕ

Ο/Η κοινωνικός/ή λειτουργός διαδραματίζει καίριο ρόλο στο σχολικό πλαίσιο, λειτουργώντας ως διαμεσολαβητής/τρια μεταξύ μαθητών/τριών, οικογένειας, σχολείου και κοινότητας (Massat et al., 2020). Στο πεδίο της σχολικής κοινωνικής εργασίας, ο/η επαγγελματίας αυτός/ή συμβάλλει όχι μόνο στην κάλυψη ψυχοκοινωνικών αναγκών, αλλά και στην ενίσχυση της εκπαιδευτικής ένταξης, της συναισθηματικής ενδυνάμωσης και της ισότιμης πρόσβασης σε υποστηρικτικές υπηρεσίες, ιδιαίτερα για μαθητές/τριες με αναπηρία ή/και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες (Kelly et al., 2010).

Η σχολική κοινωνική εργασία υιοθετεί μια διεπιστημονική προσέγγιση, προωθώντας τη συνεργασία μεταξύ κοινωνικών λειτουργών, εκπαιδευτικών, ειδικών παιδαγωγών, ψυχολόγων και άλλων επαγγελματιών, με στόχο τη δημιουργία ενός συνεκτικού δικτύου υποστήριξης γύρω από τον/την μαθητή/τρια. Σε αυτό το πλαίσιο, ο/η κοινωνικός/ή λειτουργός αναλαμβάνει καθήκοντα διαγνωστικά, συμβουλευτικά, υποστηρικτικά και συνηγορητικά, λειτουργώντας συχνά ως «γέφυρα» ανάμεσα στις ανάγκες της οικογένειας και τις δυνατότητες του σχολείου (Constable et al., 2016).

Στην ελληνική πραγματικότητα, παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί με τη θεσμοθέτηση των Σχολικών Δικτύων Εκπαιδευτικής Υποστήριξης (ΣΔΕΥ) και την εμπλοκή των Κέντρων Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (ΚΕΔΑΣΥ), η παρουσία των κοινωνικών λειτουργών στο εκπαιδευτικό σύστημα παραμένει περιορισμένη, με συχνές ελλείψεις σε προσωπικό, ρόλους μη πλήρως κατοχυρωμένους και ασυνεπή εφαρμογή των σχετικών πολιτικών (Τσέτουρα, 2022). Αυτό περιορίζει τη δυνατότητα του επαγγελματικού κλάδου να ανταποκριθεί με πληρότητα στις σύνθετες ανάγκες του μαθητικού πληθυσμού, ιδίως σε συνθήκες κοινωνικής ή/και μαθησιακής ευαλωτότητας.

Στο σύγχρονο ψηφιακό περιβάλλον, η εμφάνιση της Τεχνητής Νοημοσύνης (ΤΝ) φέρνει νέες προκλήσεις αλλά και σημαντικές δυνατότητες για τον ρόλο του/της κοινωνικού/ής λειτουργού στο σχολείο. Η ενίσχυση των επαγγελματιών με δεξιότητες ψηφιακού γραμματισμού και γνώσης των βασικών εφαρμογών ΤΝ είναι κρίσιμη, ώστε να μπορούν να αξιοποιούν εργαλεία που διευκολύνουν τη συλλογή και ανάλυση δεδομένων, την εξατομίκευση παρεμβάσεων, την τεκμηρίωση πρακτικών και την υποστήριξη στη λήψη αποφάσεων (Thompson, 2012).

Η συστηματική επιμόρφωση, υπό τον συντονισμό συμβούλων εκπαίδευσης και με τη συμμετοχή επαγγελματιών από το πεδίο, μπορεί να ενισχύσει τη λειτουργικότητα και την αναγνώριση της σχολικής κοινωνικής εργασίας, διασφαλίζοντας ότι η τεχνολογία λειτουργεί συμπληρωματικά – και όχι ανταγωνιστικά – προς την ανθρώπινη κρίση και σχέση. Η προσαρμογή στις σύγχρονες τεχνολογικές απαιτήσεις αποτελεί, συνεπώς, όχι μόνο επαγγελματική ανάγκη αλλά και ζήτημα εκπαιδευτικής ισότητας και κοινωνικής δικαιοσύνης.

Η Συνεργασία Σχολείου-Οικογένειας και η Συμβολή της ΤΝ

Η ενεργή συμμετοχή των γονέων στη μαθησιακή πορεία των παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες έχει αναγνωριστεί διεθνώς ως κρίσιμος παράγοντας για τη βελτίωση της σχολικής επίδοσης, την ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και τη συνολική ψυχοκοινωνική προσαρμογή των μαθητών/τριών (Epstein, 2018). Η συνεργασία σχολείου-οικογένειας δεν αποτελεί απλώς μια παράμετρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας, αλλά βασική προϋπόθεση για την επιτυχία κάθε μορφής εξατομικευμένης υποστήριξης, ιδιαίτερα στην περίπτωση παιδιών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες.

Ωστόσο, η ουσιαστική αυτή συνεργασία συχνά προσκρούει σε πολλαπλά εμπόδια, όπως η έλλειψη πληροφόρησης, η δυσκολία πρόσβασης σε εκπαιδευτικούς θεσμούς, ο γλωσσικός και πολιτισμικός φραγμός, αλλά και το βίωμα κοινωνικού αποκλεισμού, το οποίο αποθαρρύνει τους γονείς από την ενεργό εμπλοκή τους (Hornby & Lafaele, 2011). Οι οικογένειες μαθητών/τριών που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες – όπως οι μετανάστες, οι μονογονεϊκές οικογένειες, ή όσοι ζουν σε απομακρυσμένες περιοχές– αντιμετωπίζουν ακόμη πιο έντονες προκλήσεις, που απαιτούν ευέλικτες, στοχευμένες και διαμεσολαβητικές παρεμβάσεις.

Σε αυτό το πλαίσιο, η Τεχνητή Νοημοσύνη (ΤΝ) αναδύεται ως υποστηρικτικός ενδιάμεσος μηχανισμός που μπορεί να ενισχύσει ουσιαστικά τη σχολική-οικογενειακή συνεργασία. Μέσα από την ανάλυση εκπαιδευτικών δεδομένων, την παρακολούθηση προόδου, τη διάγνωση πρόωρων δεικτών αποκλεισμού και τη χρήση πολυγλωσσικών ψηφιακών εφαρμογών επικοινωνίας, η ΤΝ μπορεί να ενισχύσει την προσβασιμότητα, την έγκαιρη παρέμβαση και την ενεργοποίηση των οικογενειών στη μαθησιακή διαδικασία (Csók & Pusztai, 2022· Holmes et al., 2022). Είναι επίσης, ένα ενισχυτικό εργαλείο στην κατεύθυνση μιας περιεκτικής, δημοκρατικής και συνεργατικής εκπαιδευτικής εμπειρίας**.**

Η παρούσα έρευνα επιχειρεί να καλύψει τα εντοπισμένα θεωρητικά και μεθοδολογικά κενά, παρέχοντας ποσοτικά τεκμηριωμένα δεδομένα που δύνανται να συμβάλουν τόσο στην επιστημονική συζήτηση όσο και στη βελτίωση των ψυχοκοινωνικών πρακτικών υποστήριξης στο ελληνικό σχολείο. Στόχος είναι η αποτύπωση και ανάλυση των απόψεων των κοινωνικών λειτουργών σχετικά με τη χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης στο σχεδιασμό εξατομικευμένων εκπαιδευτικών και υποστηρικτικών προγραμμάτων για παιδιά με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες (ΕΕΑ) και τις οικογένειές τους.

Τα ερευνητικά ερωτήματα είναι τα ακόλουθα:

- *Ποιες δυσκολίες και προκλήσεις αντιμετωπίζουν οι κοινωνικοί/ές λειτουργοί κατά την εφαρμογή Εξατομικευμένων Προγραμμάτων Εκπαίδευσης (ΕΠΕ) για μαθητές/τριες με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες;*
- *Σε ποιους τομείς θεωρούν οι κοινωνικοί/ές λειτουργοί ότι η Τεχνητή Νοημοσύνη μπορεί να ενισχύσει το έργο τους στο πλαίσιο της σχολικής κοινωνικής εργασίας;*
- *Ποιες είναι οι βασικές ανησυχίες και τα αντιλαμβανόμενα εμπόδια των κοινωνικών λειτουργών σχετικά με την εφαρμογή της Τεχνητής Νοημοσύνης στον σχεδιασμό και την υλοποίηση ΕΠΕ;*
- *Ποιες είναι οι προσδοκίες των κοινωνικών λειτουργών για τη μελλοντική αξιοποίηση της Τεχνητής Νοημοσύνης στο επαγγελματικό τους πλαίσιο και ποιον ρόλο προσδοκούν να διαδραματίσει η ΤΝ στην ενίσχυση της υποστήριξης μαθητών/τριών με ΕΕΑ και των οικογενειών τους;*

Μεθοδολογία

Η παρούσα μελέτη εντάσσεται στο πλαίσιο της ποσοτικής έρευνας και, συγκεκριμένα, ακολουθεί το μοντέλο της συγχρονικής περιγραφικής μελέτης. Η έρευνα υλοποιήθηκε κατά το ακαδημαϊκό έτος 2024–2025, με τη συλλογή των δεδομένων να λαμβάνει χώρα Απρίλιο-Μάιο του 2025. Για την αμεσότερη συλλογή των δεδομένων αξιοποιήθηκαν τα ηλεκτρονικά μέσα και το διαδίκτυο. Ειδικότερα, για τη συλλογή των δεδομένων της έρευνας δημιουργήθηκε μία ηλεκτρονική φόρμα Google Forms ώστε να μπορούν οι συμμετέχοντες/ουσες να συμπληρώσουν άμεσα το

ερωτηματολόγιο. Την ηλεκτρονική φόρμα την συνοδεύει μια συνοδευτική επιστολή ενημέρωσης και συγκατάθεσης, όπου διασφαλίζεται το απόρρητο της έρευνας και δίνονται οι απαραίτητες διαβεβαιώσεις για την τήρηση της ανωνυμίας. Στην ίδια επιστολή αναλύεται ο σκοπός της έρευνας, προκειμένου να γνωρίζουν οι συμμετέχοντες/ουσες περί τίνος πρόκειται, και η εθελοντική συμμετοχή.

Συμμετέχοντες/ουσες

Για την παρούσα εργασία χρησιμοποιήθηκε η δειγματοληψία ευκολίας. Το δείγμα της έρευνας συγκροτήθηκε από 100 κοινωνικούς/ές λειτουργούς, μέσω εκπαιδευτικών δομών, που σχετίζονται με την ειδική αγωγή και εκπαίδευση.

Η συντριπτική πλειονότητα των συμμετεχόντων/ουσών ήταν γυναίκες (92,1%), ενώ οι άνδρες εκπροσωπήθηκαν σε ποσοστό 7,9%. Αναφορικά με την ηλικία, η μεγαλύτερη ομάδα των συμμετεχόντων/ουσών (63,2%) ανήκε στην ηλικιακή κατηγορία 31-40 ετών, ενώ το 18,4% ήταν μεταξύ 41–50 ετών, το 10,5% στην ομάδα 20–30 ετών και το 7,9% πάνω από 51 ετών.

Ως προς το επίπεδο σπουδών, το 76,3% των κοινωνικών λειτουργών κατείχε μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών, ενώ το υπόλοιπο 23,7% διέθετε πτυχίο ΑΕΙ ως ανώτατο τίτλο. Σε ό,τι αφορά την επαγγελματική εμπειρία, το 47,4% διέθετε προϋπηρεσία 6-10 έτη, το 21,1% 0–5 έτη, το 18,4% 11–20 έτη και το 13,2% πάνω από 21 έτη.

Τέλος, όσον αφορά το πλαίσιο απασχόλησης, το 40% των συμμετεχόντων/ουσών εργάζονταν κυρίως σε Σχολικά Δίκτυα Εκπαιδευτικής Υποστήριξης (ΣΔΕΥ) και το 34,2% στα Ειδικά Σχολεία, ενώ το 18,4% εργαζόταν στα Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (ΚΕΔΑΣΥ) και το υπόλοιπο ποσοστό σε άλλες σχετικές δομές.

Ερευνητικό Εργαλείο

Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε ένα δομημένο ερωτηματολόγιο, το οποίο είχε ως στόχο τη συλλογή απόψεων και εμπειριών κοινωνικών λειτουργών σχετικά με την αξιοποίηση της Τεχνητής Νοημοσύνης (ΤΝ) στο σχεδιασμό και την υλοποίηση Εξατομικευμένων Προγραμμάτων Εκπαίδευσης (ΕΠΕ) για μαθητές/τριες με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες και τις οικογένειές τους. Δομείται σε πέντε μέρη:

- Μέρος Α': Συλλέγονται βασικά δημογραφικά και επαγγελματικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων (φύλο, ηλικία, επίπεδο σπουδών, εμπειρία, εργασιακό πλαίσιο).
- Μέρος Β': Εξετάζονται οι κύριες δυσκολίες και προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι κοινωνικοί/ές λειτουργοί κατά την εφαρμογή των ΕΠΕ.
- Μέρος Γ': Καταγράφονται οι απόψεις των συμμετεχόντων/ουσών για τους τομείς στους οποίους η ΤΝ θα μπορούσε να ενισχύσει το έργο τους.
- Μέρος Δ': Διερευνώνται οι ανησυχίες και τα εμπόδια που σχετίζονται με την εφαρμογή της ΤΝ στον τομέα της σχολικής κοινωνικής εργασίας.
- Μέρος Ε': Εστιάζει στις προσδοκίες για τη μελλοντική αξιοποίηση της ΤΝ στον ρόλο του/της κοινωνικού/ής λειτουργού.

Η αξιοπιστία του ερωτηματολογίου αξιολογήθηκε με τον δείκτη Cronbach's Alpha, ο οποίος ανήλθε σε 0,79, υποδηλώνοντας καλή αξιοπιστία.

Ανάλυση Δεδομένων και Συζήτηση

Η ανάλυση των δεδομένων της παρούσας έρευνας ανέδειξε κρίσιμες διαστάσεις που σχετίζονται με τη χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης (ΤΝ) στο σχεδιασμό Εξατομικευμένων Προγραμμάτων Εκπαίδευσης (ΕΠΕ), καθώς και τις απόψεις και ανησυχίες των κοινωνικών λειτουργών στο πεδίο της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης.

Αρχικά, το δείγμα παρουσιάζει χαρακτηριστικά που ευθυγραμμίζονται με τα διεθνή πρότυπα στο πεδίο της κοινωνικής εργασίας. Η εμφανής υπεροχή των γυναικών (92,1%) αντικατοπτρίζει τη διαχρονική έμφυλη κατανομή στο επάγγελμα της κοινωνικής εργασίας, το οποίο συσχετίζεται παραδοσιακά με ρόλους ενσυναίσθησης και φροντίδας (Dominelli, 2002·World Health Organization, 2021).

Η ηλικιακή κατανομή (κυρίως 31–40 ετών) υποδεικνύει ενεργούς επαγγελματίες με σχετική εμπειρία, στοιχείο κρίσιμο για την αποτίμηση καινοτόμων πρακτικών όπως η Τεχνητή Νοημοσύνη (Banks & Zionts, 2009).

Το υψηλό επίπεδο σπουδών (76,3% μεταπτυχιακό) αντανακλά την αυξανόμενη ανάγκη για εξειδίκευση στο χώρο της σχολικής κοινωνικής εργασίας (Lymbery, 2003).

Η εμπειρική κατανομή δείχνει επαγγελματίες με ώριμη αλλά όχι εξαντλημένη εμπειρία, ενώ η ποικιλία πλαισίων απασχόλησης προσφέρει πολλαπλές οπτικές επί των πρακτικών ζητημάτων.

Το 52,6% των συμμετεχόντων/ουσών επεσήμανε τον περιορισμένο χρόνο συνεργασίας με τους/τις μαθητές/τριες ως βασική πρόκληση, ενώ ίδιο ποσοστό ανέφερε την απουσία επαρκών εργαλείων αξιολόγησης. Παράλληλα, ο υψηλός αριθμός περιστατικών αναφέρθηκε από το 50% των ερωτηθέντων. Οι δυσκολίες αυτές ερμηνεύονται ως δείκτες υπερφόρτωσης των κοινωνικών λειτουργών με καθήκοντα που συχνά υπερβαίνουν τη δυναμική των διαθέσιμων πόρων και της δομής των υπηρεσιών (Reamer, 2023). Επιπρόσθετα, η γραφειοκρατία (28,9%) και η δυσκολία επικοινωνίας με οικογένειες (26,3%) συνιστούν ανασταλτικούς παράγοντες στην εφαρμογή αποτελεσματικών και εξατομικευμένων παρεμβάσεων (Boavida, et al., 2010· United Nations Development Programme, 2024).

Η πλειονότητα των συμμετεχόντων/ουσών αναγνωρίζει την αξία της ΤΝ ως εργαλείου υποστήριξης, με έμφαση στην ψηφιακή αρχειοθέτηση και παρακολούθηση της προόδου των μαθητών/τριών (78,9%) και την ανάπτυξη εξατομικευμένων παρεμβάσεων (73,7%). Επίσης, η χρήση της για την ανάλυση δεδομένων αναγκών (57,9%) ενισχύει την τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων. Αυτά τα αποτελέσματα συνάδουν με τη διεθνή βιβλιογραφία, που προτάσσει τη χρήση της ΤΝ ως συμπληρωματικού εργαλείου και όχι ως υποκατάστατου του/της επαγγελματία (Agents of Change, 2024· Boetto, 2025).

Οι βασικότερες ανησυχίες εστιάζονται στην έλλειψη κατάρτισης στη χρήση της ΤΝ (68,4%) και στα ηθικά και νομικά ζητήματα που ενέχει η διαχείριση δεδομένων (60,5% και 42,1% αντίστοιχα). Οι ερωτώμενοι/ες εκφράζουν επιφυλάξεις για την προστασία της ιδιωτικότητας και τη δυνατότητα παραβίασης της ανθρώπινης διάστασης της κοινωνικής φροντίδας (Kawakami et al., 2022 · Redden et al., 2020). Οι αναφορές σε κινδύνους αντικατάστασης προσωπικού (34,2%) και έλλειψη υποδομών (31,6%) καταδεικνύουν την ανάγκη για θεσμική θωράκιση και ανάπτυξη ψηφιακών στρατηγικών με σεβασμό στις ανθρωποκεντρικές αξίες.

Το 73,7% των συμμετεχόντων/ουσών θεωρεί ότι η ΤΝ μπορεί να διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ επαγγελματιών, ενώ το 55,3% αναγνωρίζει τη συμβολή της στην εξατομίκευση των παρεμβάσεων και στην επιμόρφωση των ίδιων των κοινωνικών λειτουργών μέσω ψηφιακών βοηθών. Οι κοινωνικοί/ές λειτουργοί προσδοκούν την

ενσωμάτωση της ΤΝ ως υποστηρικτικής δομής στον επαγγελματικό τους ρόλο, με στόχο την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της διαλειτουργικότητας των υπηρεσιών (Lopez Peláez et al., 2021· Steiner, 2020).

Η έρευνα είναι πρωτότυπη και αναδεικνύει τη θετική στάση των κοινωνικών λειτουργών απέναντι στην ΤΝ, παράλληλα με την ύπαρξη ουσιωδών επιφυλάξεων. Απαιτείται θεσμικός και τεχνολογικός ανασχεδιασμός των δομών Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, με έμφαση στην ηθική χρήση των δεδομένων, την προστασία των ευάλωτων ομάδων και την επιμόρφωση του ανθρώπινου δυναμικού. Η ΤΝ δεν μπορεί να αντικαταστήσει την επαγγελματική κρίση και ενσυναίσθηση· ωστόσο, μπορεί να λειτουργήσει ενισχυτικά στην ποιοτική και εξατομικευμένη παροχή εκπαιδευτικών και κοινωνικών υπηρεσιών.

Συμπεράσματα

Τα εμπειρικά δεδομένα της έρευνας ανέδειξαν τρεις βασικούς θεματικούς άξονες που σκιαγραφούν το τοπίο ένταξης της Τεχνητής Νοημοσύνης (ΤΝ) στο σχεδιασμό Εξατομικευμένων Προγραμμάτων Εκπαίδευσης (ΕΠΕ) από κοινωνικούς/ές λειτουργούς.

Πρώτον, καταγράφηκαν σημαντικές δυσκολίες στον σχεδιασμό και την εφαρμογή των ΕΠΕ, με κυριότερα εμπόδια τον περιορισμένο χρόνο ουσιαστικής αλληλεπίδρασης με τους μαθητές/τριες, την έλλειψη κατάλληλων εργαλείων αξιολόγησης και τον αυξημένο αριθμό περιστατικών ανά επαγγελματία. Οι δυσκολίες αυτές εντείνουν την ανάγκη για τεχνολογικές λύσεις που θα ενισχύουν την αποδοτικότητα των επαγγελματιών χωρίς να διακυβεύεται η δεοντολογική διάσταση του ρόλου τους (Reamer, 2023· United Nations Development Programme, 2024).

Δεύτερον, οι αντιλήψεις σχετικά με τις δυνατότητες της ΤΝ είναι θετικές, με έμφαση στη συμπληρωματική της λειτουργία. Η ΤΝ αναγνωρίζεται ως εργαλείο ενίσχυσης της επαγγελματικής κρίσης – όχι αντικατάστασής της – και θεωρείται χρήσιμη κυρίως στην ψηφιακή αρχειοθέτηση, την εξατομίκευση παρεμβάσεων και την παρακολούθηση προόδου. Επιπλέον, τονίζεται η προστιθέμενη αξία της ΤΝ στη διευκόλυνση της διεπιστημονικής συνεργασίας και στην τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων. Το ChatGPT, ειδικότερα, αναγνωρίζεται από αρκετούς/ές συμμετέχοντες/ουσες ως υποστηρικτικό εργαλείο στη σύνταξη ΕΠΕ και στη συμβουλευτική διαδικασία.

Τέλος, αναδύονται έντονες ανησυχίες και εμπόδια που σχετίζονται με την ενσωμάτωση της ΤΝ στο πεδίο. Η έλλειψη εξειδικευμένης κατάρτισης, η ανησυχία για την προστασία της ιδιωτικότητας και η απουσία θεσμικά σαφούς πλαισίου χρήσης αποτελούν τους κυριότερους προβληματισμούς. Οι ανησυχίες αυτές ευθυγραμμίζονται με τις διεθνείς κατευθυντήριες αρχές, οι οποίες τονίζουν την ανάγκη για διαφανή, και ηθικά κατοχυρωμένη τεχνητή νοημοσύνη, ιδιαίτερα στους τομείς που αφορούν ευάλωτους πληθυσμούς (Du Boulay, 2023·European Commission, 2021·Floridi et al., 2018).

Περιορισμοί της μελέτης

Η μελέτη βασίστηκε σε σχετικά μικρό δείγμα, το οποίο, αν και χαρακτηρίζεται από υψηλό επίπεδο εμπειρίας και επαγγελματικής εξειδίκευσης, δεν επιτρέπει τη γενίκευση των ευρημάτων στον ευρύτερο πληθυσμό των κοινωνικών λειτουργών. Επιπλέον, η αποκλειστική χρήση διαδικτυακού ερωτηματολογίου ενδέχεται να απέκλεισε επαγγελματίες με περιορισμένη ψηφιακή εξοικείωση, επηρεάζοντας την

αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος. Τέλος, η αυτοαναφορική φύση των απαντήσεων ενδέχεται να έχει επηρεαστεί από κοινωνικά επιθυμητές στάσεις, περιορίζοντας την αντικειμενικότητα ορισμένων δηλώσεων.

Προτάσεις πολιτικής και πρακτικής

Η ενσωμάτωση της Τεχνητής Νοημοσύνης (ΤΝ) στον τομέα της ειδικής αγωγής και της κοινωνικής εργασίας απαιτεί στοχευμένες παρεμβάσεις σε επίπεδο πολιτικής και επαγγελματικής πρακτικής. Πρωταρχικής σημασίας είναι η θεσμοθέτηση οργανωμένων και διαρκών επιμορφωτικών προγραμμάτων, τα οποία θα απευθύνονται σε κοινωνικούς/ές λειτουργούς και άλλους/ες επαγγελματίες της εκπαίδευσης. Τα προγράμματα αυτά θα πρέπει να σχεδιάζονται και να υλοποιούνται με τη συμβολή συμβούλων εκπαίδευσης και εξειδικευμένων στελεχών, ώστε να συνδυάζουν θεωρητική κατάρτιση με πρακτικές δεξιότητες και εφαρμογές που σχετίζονται με τις πραγματικές ανάγκες του πεδίου.

Παράλληλα, κρίνεται αναγκαία η κατάρτιση σαφούς κανονιστικού πλαισίου, που να διασφαλίζει την προστασία των προσωπικών δεδομένων, την επεξηγησιμότητα και λογοδοσία των συστημάτων ΤΝ, καθώς και το σεβασμό της επαγγελματικής δεοντολογίας και της ανθρώπινης κρίσης. Τα ηθικά και νομικά ζητήματα θα πρέπει να εντάσσονται ως αναπόσπαστο μέρος τόσο της επιμόρφωσης όσο και της πρακτικής εφαρμογής.

Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στη διεπιστημονική συνεργασία. Η ανάπτυξη και υιοθέτηση τεχνολογικών εργαλείων οφείλει να γίνεται μέσα από συμμετοχικές διαδικασίες συν-διαμόρφωσης, με τη συμμετοχή εκπαιδευτικών, κοινωνικών λειτουργών, ψυχολόγων, γονέων και φορέων χάραξης πολιτικής. Μόνο μέσα από τέτοιου τύπου συνεργασίες μπορεί να διασφαλιστεί η λειτουργικότητα, η αποδοχή και η κοινωνική νομιμοποίηση των τεχνολογικών παρεμβάσεων.

Τέλος, η ΤΝ δεν θα πρέπει να νοηθεί ως υποκατάστατο της ανθρώπινης διάδρασης, αλλά ως μέσο ενίσχυσης της συλλογικής επαγγελματικής δράσης. Τα πληροφοριακά συστήματα οφείλουν να διευκολύνουν τη ροή πληροφορίας, την επικοινωνία μεταξύ ειδικοτήτων και τη συντονισμένη λήψη αποφάσεων, με τρόπο που να ενισχύει –και όχι να συγχέει– τους ρόλους και τις ευθύνες κάθε επαγγελματία στο πλαίσιο της σχολικής και κοινωνικής υποστήριξης.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Adiguzel, T., Kaya, M. H., & Cansu, F. K. (2023). Revolutionizing education with AI: Exploring the transformative potential of ChatGPT. *Contemporary Educational Technology, 15*(3), ep429. https://doi.org/10.30935/cedtech/13152

Agents of Change. (2024, November 3). *Ethical implications of AI in social work: Preparing for the ASWB exam*. *Agents of Change Prep*. https://agentsofchangeprep.com/blog/ethical-implications-of-ai-in-social-work-preparing-for-the-aswb-exam/

Akçin, F. N. (2022). Identification of the processes of preparing Individualized Education Programs (IEP) by special education teachers, and of problems encountered therein. *Educational Research and Reviews, 17*(1), 31-45. https://doi.org/10.5897/ERR2021.4217

Alfeir, N. M. (2024, September 11). Dimensions of artificial intelligence on family communication. *Frontiers in Artificial Intelligence, 7*, Article 1398960. https://doi.org/10.3389/frai.2024.1398960

Al-Shammari, Z., & Hornby, G. (2019). Special Education Teachers' Knowledge and Experience of IEPs in the Education of Students with Special Educational Needs. *International Journal of Disability, Development and Education, 67*(2), 167-181. https://doi.org/10.1080/1034912X.2019.1620182

Baidoo-Anu, D., & Owusu Ansah, L. (2023). Education in the Era of Generative Artificial Intelligence (AI): Understanding the Potential Benefits of ChatGPT in Promoting Teaching and Learning. *Journal of AI, 7*(1), 52-62. https://doi.org/10.61969/jai.1337500

Banks, S., & Zionts, D. (2009). *Ethics and values in social work* (4th ed.). Palgrave Macmillan.

Boavida, T., Aguiar, C., McWilliam, R. A., & Pimentel, J. S. (2010). Quality of individualized education program goals of preschoolers with disabilities. *Infants & Young Children, 23*(3), 233-243. https://doi.org/10.1097/IYC.0b013e3181e45925

Boeskens, L., & Meyer, K. (2025). *Policies for the digital transformation of school education: Evidence from the Policy Survey on School Education in the Digital Age* (OECD Education Working Papers No. 328). OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/464dab4d-en oecd.org+11oecd.org+11

Boetto, H. (2025). Artificial Intelligence in Social Work: An EPIC Model for Practice. *Australian Social Work*, 1–14. https://doi.org/10.1080/0312407X.2025.2488345

Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2017). *Machine, platform, crowd: Harnessing our digital future*. W. W. Norton & Company.

Chaudhry, M. A., & Kazim, E. (2021, July). Artificial intelligence in education (AIEd): A high-level academic and industry note. *AI and Ethics, 2*(2), 1–9. https://doi.org/10.1007/s43681-021-00074-z

Chen, X., Zou, D., Xie, H., Cheng, G., & Wang, F. L. (2022). Artificial intelligence in education: A review. *IEEE Transactions on Learning Technologies*, *15*(1), 1–14. https://doi.org/10.1109/TLT.2021.3113211

Constable, R., Massat, C. R., McDonald, S., & Flynn, J. P. (2016). *School social work: Practice, policy, and research* (8th ed.). Oxford University Press.

Csók, C., & Pusztai, G. (2022). Parents' and Teachers' Expectations of School Social Workers. *Social Sciences*, *11*(10). https://doi.org/10.3390/socsci11100487

Dagunduro, A., Chikwe, C. F., Ajuwon, O. A., & Ediae, A.A. (2024, September). Adaptive learning models for diverse classrooms: Enhancing educational equity. *International Journal of Applied Research in Social Sciences, 6*(9), 2228–2240. https://doi.org/10.51594/ijarss.v6i9.1588

Dominelli, L. (2002). *Feminist social work theory and practice*. Palgrave.

Drossinou-Korea, M., & Alexopoulos, P. (2024). Factors arising from the utilization of artificial intelligence and large language models in special education and training. *European Journal of Special Education Research, 10*(2). http://dx.doi.org/10.46827/ejse.v10i2.5209

Du Boulay, B. (2023). Artificial intelligence in education and ethics. In M. Jemni, S. Mishra, & A. K. Sharma (Eds.), *Handbook of open, distance and digital education* (Chapter 6). Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-19-2080-6_6

Epstein, J. L. (2018). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools* (3rd ed.). Routledge.

Eubanks, V. (2018). *Automating inequality: How high-tech tools profile, police, and punish the poor*. St. Martin's Press.

European Commission. (2021). *Proposal for a regulation laying down harmonised rules on artificial intelligence (Artificial Intelligence Act)*. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0206

Floridi, L., Cowls, J., Beltrametti, M., Chatila, R., Chazerand, P., Dignum, V., ... & Schafer, B. (2018). AI4People – An ethical framework for a good AI society. *Minds and Machines*, *28*(4), 689–707. https://doi.org/10.1007/s11023-018-9482-5

Harkins-Brown, A. R., Carling, L. Z., & Peloff, D. C. (2025). Artificial intelligence in special education. *Encyclopedia, 5*(1), Article 11. https://doi.org/10.3390/encyclopedia5010011

Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2019). *Artificial intelligence in education: Promises and implications for teaching and learning*. Center for Curriculum Redesign.

Holmes, W., Porayska-Pomsta, K., Holstein, K., Sutherland, E., Baker, T., & Rodrigo, M. M. T. (2021). Ethics of AI in education: Toward a community-wide framework. *International Journal of Artificial Intelligence in Education*, *31*, 97–122. https://doi.org/10.1007/s40593-020-00239-1

Hornby, G., & Lafaele, R. (2011). Barriers to parental involvement in education. *Educational Review*, *63*(1), 37–52. https://doi.org/10.1080/00131911.2010.488049

Karsenti, T., Collin, S., & Harper-Merrett, T. (2017). Transforming special education through AI: A review. *Technology and Disability*, *29*(3), 131–145.

Kawakami, A., Sivaraman, V., Cheng, H.-F., Stapleton, L., Cheng, Y., Qing, D., Perer, A., Wu, Z. S., Zhu, H., & Holstein, K. (2022). Improving human-AI partnerships in child welfare: Understanding worker practices, challenges, and desires for algorithmic decision support. In *Proceedings of*

the CHI Conference on Human Factors in Computing Systems (CHI '22) (pp. 1–18). ACM. https://doi.org/10.1145/3491102.3517439

Kelly, M. S., Frey, A. J., Alvarez, M. E., & McManama O'Brien, K. H. (2010). School social work practice and response to intervention. *Children & Schools, 32*(4), 201–210. https://doi.org/10.1093/cs/32.4.201

Li, J.-M., Wu, T.-J., Wu, Y.J., & Goh, M. (2023). Systematic literature review of human–machine collaboration in organizations using bibliometric analysis. *Management Decision*, *61*(10), 2920-2944. https://doi.org/10.1108/MD-09-2022-1183

Lopez Peláez, A., Pérez-García, R. M., & Aguilar-Tablada, M. V. (2021). Social work in the age of artificial intelligence: Challenges and opportunities. *British Journal of Social Work*, *51*(5), 1790–1808. https://doi.org/10.1093/bjsw/bcaa227

Luckin, R., Holmes, W., Griffiths, M., & Forcier, L. B. (2016). *Intelligence unleashed: An argument for AI in education*. Pearson Education.

Lymbery, M. E. F. (2003). Negotiating the contradictions between competence and creativity in social work education. *Journal of Social Work*, *3*(1), 99-117. https://doi.org/10.1177/1468017303003001007

OECD. (2021). *AI and the future of skills: A strategic approach to assessing AI's impact on people and jobs*. https://www.oecd.org/skills/ai-future-of-skills/

Onyema, E. M., Deborah, E. C., Ugboaja, S., & Justice, I. F. (2024, November). ChatGPT application in educational setting: Benefits and drawbacks. *Tropical Journal of Applied Natural Sciences, 2*(3), 1–14.

Reamer, F. (2023). Artificial Intelligence in Social Work: Emerging Ethical Issues. *International Journal of Social Work Values and Ethics*, 20(2), 52-71. https://doi.org/10.55521/10-020-205

Redden, J., Dencik, L., & Warne, H. (2020). Datafied child welfare services: Unpacking politics, economics and power. *Policy Studies, 41*(5), 507–526. https://doi.org/10.1080/01442872.2020.1724928

Sahlberg, P. (2021). *In teachers we trust: The Finnish way to world-class schools*. W. W. Norton & Company.

Smith, K., & Williams, S. (2021). Special Education Evaluation Process: Creating Measurable Goals and Collaborative Plans. In *The Art of Becoming Indispensable: What School Social Workers Need to Know in Their First Three Years of Practice* (pp. 144–150). Oxford University Press. https://doi.org/10.1093/oso/9780197585160.003.0015

Steiner, O. (2020). Social work in the digital era: Theoretical, ethical and practical considerations. *The British Journal of Social Work, 51*(6), 2275–2292. https://doi.org/10.1093/bjsw/bcaa160

Swargiary, K. (2024). *Emerging technologies in education*. EdTech Research Association's Lab. https://doi.org/10.13140/RG.2.2.32845.45285

Thompson, R. (2012). *Professional school counseling: Best practices for working in the schools* (3rd ed.). Routledge.

Τσέτουρα, Α. Π. (2022). *Το θεσμικό πλαίσιο της κοινωνικής εργασίας: Κοινωνικοί κίνδυνοι - Κοινωνικά έννομα αγαθά*. Εκδόσεις Σάκκουλα.

UNESCO. (2020). *Inclusive education: Ensuring education for all in a digital world*. https://unesdoc.unesco.org/

UNESCO. (2023). *AI and inclusive education: Guidelines for policymakers and teachers*. https://unesdoc.unesco.org/

United Nations Development Programme. (2024). *Project document: Digital transformation of social protection* (Project No. [insert if available]). UNDP Moldova. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2025-03/prodoc-digital-transformation-of-social-protection-2024-2026-signed.pdf

Wang, S., Wang, F., Zhu, Z., Wang, J., Tran, T., & Du, Z. (2024). Artificial intelligence in education: A systematic literature review. *Expert Systems with Applications, 252*(Part A), 124167. https://doi.org/10.1016/j.eswa.2024.124167

Weng, X., Xia, Q., Gu, M., Rajaram, K., & Chiu, T. K. F. (2024, October). *Assessment and learning outcomes for generative AI in higher education: A scoping review on current research status and trends*. *Australasian Journal of Educational Technology*. https://doi.org/10.14742/ajet.9540

World Health Organization. (2021, June 7). *Closing the leadership gap: Gender equity and leadership in the global health and care workforce* (Policy action paper). https://www.who.int/publications/i/item/9789240025905

Zawacki-Richter, O., Marín, V. I., Bond, M., & Gouverneur, F. (2019). Systematic review of research on artificial intelligence applications in higher education. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, *16*(1), 39. https://doi.org/10.1186/s41239-019-0171-0